

## ПОЧВИ

### *Същност и значение на почвите като природен компонент и ресурс*

Почвите представляват сложни природни тела изграждащи повърхностния слой на литосферата.

Почвите са един от основните компоненти на природната среда. Те са своеобразен интегрален компонент на природната среда.

По структура, механичен състав, съдържание на хумус, цвят, влажност и дълбочина на профила.

От практическа гледна точка почвите представляват много важен природен ресурс. Те са главен източник на хранителни вещества за растенията.

Прието е да се различават три вида плодородие - естествено, потенциално и икономическо. Естественото плодородие е резултат от естествените процеси в почвата.

### *Фактори за образуването на почвите*

Факторите, които обуславят протичането и характера на почвообразователния процес, типове почви.

Абиотични фактори. Това са скалната основа, релефа, климата, водите. От своя страна те се влияят от биотичните фактори.

Скалната основа (почвообразуващата скала) чрез формираната върху нея изветрителна кора с

Релефът главно чрез надморската височина, както е известно, оказва влияние върху вертикал

Климатът главно чрез своите елементи температура на въздуха и валежите оказва пряко влия

Биотични фактори. Към тях се отнася растителността и животинските организми. Те формира

Дейността на микро- и макроорганизмите е един от най-важните фактори за разграждане на с

Стопанската дейност (антропогенния фактор) води до изменения на състава и свойствата на п

Върху сравнително малката територия на България е формирана твърде разнообразна почвен

Поради изтъкнатите по-горе причини на територията на България се осъществява допир и вза

Досегашните палеогеографски, палеопедоложки, палеоботанически и геоморфоложки изслед

Кватернерният период характерен с разнообразни и често променящи се природно-географски

С нарастване на контрастният характер на релефа в резултат на диференцираната проява на

Няколкократните (най-малко три) плейстоценски заледявания на териториите разположени на

В условията на хладен и влажен климат, свързан с първото плейстоценско заледряване старите

С активизиране на еоличната акумулативна дейност (лъсонавяването) през риска ледников

Междуледниковата епоха рис-вюрм бележи най-значителните промени в развитието на почвите

През вюрмската ледникова епоха лъсонавяването по нашите земи има пулсиращ характер с ня

През холоценската епоха в низините и по-широките долинни дъна се образуват най-младите по

Обособяването на височинните климатични и растителни пояси в нашите най-високи планини н

### *Основни почвени типове и подтипове*

В резултат от сложното взаимодействие и пространствено съчетание на твърде разнообразни

Зоналните почвени типове се формират и развиват под влияние на хоризонталната (широчинна)

### Зонални почви

Черноземни почви (Chernozems). Черноземите са калциево-хумусни почви и са най-плодородни

До голяма степен почвеното богатство на България се дължи на черноземните почви. Те са раз

Произходът на черноземите е свързан с благоприятното съчетание на почвообразувателната скала и климата.

Карбонатните черноземи са разпространени във вид на различно широка ивица южно от р. Дунав.

Типични черноземи. Образуват се при същите условия както и карбонатните черноземи и са разпространени в Лудогорието, Добруджа и Северозападната част на България.

Излужени черноземи. Разпространени са в Лудогорието, Добруджа и Северозападната част на България.

Файоземи (Phaeozems). Най-общо тези почви се определят като тъмни черноземновидни (от гр. phaeo - тъмно).

Файоземите са най-богатите почви у нас. Върху тях се отглеждат основните земеделски култури.

В България файоземите се делят на три подтипа: обикновени, лесивирани и глееви.

Към обикновените файоземи се отнасят досегашните деградирани и оподзолени черноземи. Тези почви са разпространени в Лудогорието, Добруджа и Северозападната част на България.

Лесивираните файоземи включват досегашните тъмносиви и тъмносиво-кафяви горски почви. Тези почви са разпространени в Лудогорието, Добруджа и Северозападната част на България.

Глееви файоземи (излужени ливадни черноземи, ливадни черноземновидни почви). Най-често са разпространени в Лудогорието, Добруджа и Северозападната част на България.

Смолници (Vertisols). Смолниците са глинести почви с над 55 - 60 % глина, тъмнооцветени до черни.

У нас те са разпространени в долния лесорастителен пояс на Южна България, Горнотракийския масив и в Лудогорието.

В България смолниците се подразделят в зависимост от присъствието на карбонати, на гипс и

Богатите (наситени) смолници (излужени смолници, излужени чернозем-смолници) в България

Карбонатните смолници (карбонатни чернозем-смолници, типични чернозем-смолници) са слаби

Главната отличителна черта (белег) на гипсовите смолници е наличието на гипс в богатия кар

Глеевите (ливадни) смолници (ливадни смолници, ливадни чернозем-смолници) имат воден реж

Поради равнинните терени, които заемат, смолниците се използват за отглеждане на пшеница

Лесивирани почви (Luvisols). Лесивираните почви (от фр. lessivage, лат. luvere - измиване, отми

На фона на закономерното им разпространение в Европа те се явяват по-топъл южноевропейс

Лесивираните почви са разпространени главно в селскостопанските райони и върху тях се отгл

Обикновените лесивирани почви са сиво-кафяви горски почви и са широко разпространени в С

Каналеновидните лесивирани почви (излужени канелени, сиви горски почви с кафяв цвят) има

Карбонатните (калциеви) лесивирани почви съдържат в дълбочина от 70 до 125 cm от повърх

Смолницовидните лесивирани почви (смолницовидни излужени канелени) са с тъмен цвят и им

Към светлите лесивирани почви се отнасят досегашните светлосиви горски почви, както и силн

Глеевите лесивирани почви отговарят на старите сиви горски с оглеен В-хоризонт. Глеевият х

Червеноцветните лесивирани почви отговарят на излужените канеленовидни (канелени) почви

Канелени почви (Chromic cambisols). Канелените почви са известни като почви на сухите гори х

От естествената растителност развита върху канелените почви доминират съобществата на к

Поделят се на два подтипа: типични и карбонатни.

Планосоли (Planosols). Към този почвен тип се отнасят старите псевдоподзолисти светлосиви п

Планосолите в България заемат площ от около 125 хил. ha. Разпространени са под формата на

В България планосолите се поделят на два подтипа в зависимост от наситеността им с бази - н

При неутралните (наситени) планосоли наситеността с бази е 65 %, а рН е над 5,2 в една част с

Киселите (ненаситени) планосоли имат степен на наситеност с бази по-малка от 65 % и рН е по

Жълтоземи (Alisols). Жълтоземите представляват охристожълти и сивожълти кисели почви с

В България жълтоземите се поделят на два подтипа: обикновени и оглеени.

Обикновенните жълтоземи са по-слабо разпространени. Отличават се със слабо диференцира

Оглеените жълтоземни (жълтоземно-подзолисти) почви са по-широко разпространени. При тях

Червеноземи (Nitisols). Към червеноземите се отнасят досегашните Тера роса. Подобно на жъл

Кафяви планинско-горски почви (Cambisols). Кафявите планинско-горски почви са главния тип

Характерни особености на кафявите планинско-горски почви са цветът, предимно в кафяви то

В България кафявите планинско-горски почви се делят на два вида - светли и тъмни, в зависи

Тъмноцветни планинско-горски почви (Mollic cambisols). Различават се от тъмните кафяви пла

В България се различават два подтипа тъмноцветни планинско-горски почви - обикновени и то

Планинско-ливадни почви (Umbrosols). Планинско-ливадните почви се отличават с тъмния си ц

В зависимост от натрупването и свойствата на органичното вещество планинско-ливадните поч

Обикновените (чимести) почви са типични планинско-ливадни почви. Почвеният им профил има

Торфенистите планинско-ливадни почви се характеризират с наличието на торфенист или то

Черноземовидните планинско-ливадни почви имат дълбочина на профила над 40 cm, зърнеста

### Азонални почви

Солени почви. Образоването на солени почви се дължи главно на покачване нивото на минера

Солените почви у нас се срещат във вид на отделни неголеми петна сред други почви, предимн

Солончаци (Solonchaks). Солончаците са вторично образувани почви, най-често произлезли от

Солончаците са представени от четири подтипа - обикновени, глееви, карбонатни и содови (со

Солонци (герени) (Solonets). Това са почви, които съдържат обменен натрий в количества по-в

Солонците у нас са сулфатно-содови или сулфатно-хлоридни, като тяхното разпространение е

Блатни почви (Gleyisols). Този тип почви са непрекъснато под влияние на излишък от вода. Те

Върху тях вирее типична блатна растителност - тръстика, папур и др.



В България в зависимост от развитието на блатния процес и от характера на органичното вещество

Торфени почви (Histosols). Торфените почви се различават от торфа, който е горлива маса, съ

На територията на страната са установени два подтипа торфени почви - торфено-блатни (фиб

Торфено-блатните (фиброви) почви са тези, при които има свежи или слабо разложени органи

Торфенисто-блатните (землисти) почви съдържат органична материя, която е силно декомпози

Наносни (алувиални) почви (алувиални, алувиално-ливадни) (Fluvisols). Наносните почви са обр

Наносни почви има покрай всяка по-голяма река, но най-обширни и представителни са по пореч

В България са установени следните подтипове наносни почви - бедни (алувиални), богати (алу

Бедните (алувиални) наносни почви заемат първата надзаливна речна тераса и са периодично

Богатите (алувиално-ливадни) наносни почви в ливадите имат добре изразен и оформен хумус

Тъмните наносни почви имат добре оформен хумусен хоризонт с дебелина 25 - 40 cm.

Карбонатните наносни почви съдържат карбонати в почвения профил на дълбочина до 25 - 50

Делувиални (пролувиални) почви (Colluviosols). Тези почви се формират върху делувиално-про

Делувиалните почви се състоят предимно от слабо обработени и несортирани материали глав

В България този тип почви се поделят на два подтипа - делувиални и делувиално-ливадни.

Делувиалните почви са разпространени върху най-младите, грубокъсови, неогладени и несорт

Делувиално-ливадните почви са изградени от по-фин наносен материал, имат по-добро овлаж

Плитки почви (Leptosols). Те са широко разпространени в нашата страна. Обединяват почви с м

Плитките почви дават облика на почвената покривка на големи части от Източна Стара планин

У нас плитките почви са представени от три подтипа: литосоли - плитки почви на твърди скали

Литосолите са най-плитките почви в България. Те имат неясен и слабо развит хоризонт А с деб

Ранкерите са плитки, слабо развити, кисели и силно кисели (с рН 4,5 - 5,9) почви. Те се образув

Рендзините са хумусно-карбонатни почви. Задължително условие за дефинирането на тези по

Регосоли (Regosols). Това са примитивни почви, на които липсва в достатъчна степен почвено

В България за първи път са посочени като много характерни почви за района на Мелник и Санданско-Козлево.

Регосолите у нас се разделят на три подтипа по FAO: наситени, ненаситени и карбонатни. Те са

Андосоли (Andosols). Андосолите са развити върху вулкански туфи, съдържащи вулканско стъкло.

Този тип почви се срещат в Родопите - около Момчилград, землищата на с.с. Бенковски, Устра, Момчилград.

Пясъчни почви (Arenosols). Имат ограничено разпространение в България, най-вече край р. Дунав.

Антропогенни почви (Anthrosols). Тези почви са образувани под влиянието на производствената дейност.

Антропогенните почви в България най-общо се разделят на четири подтипа в зависимост от естеството на почвата.

*Проблеми, породени от използването на почвените ресурси и пътища за тяхното решаване*

Стопанската дейност се отразява неблагоприятно върху почвените ресурси в три посоки: намаляване на

Намаляването на почвения фонд е свързано с отнемане на земи за строителство на промишлени обекти.

Деградирането на земите е свързано на първо място с ерозията. Около 80% от земеделските земи са

Засоляването на почвите е в тясна зависимост с напояването, тъй като не се регулират правилно

Общата площ на генетично киселите почви възлиза на 56% от територията на страната. Трево

Замърсяването на почвите с тежки метали е характерно за районите със замърсен атмосфере

Замърсените обработваеми площи с тежки метали възлизат на около 470 хил.дка. Най-голям е

Решаването на тези проблеми е възможно по пътя на прилагане на конкретни почвозащитни, а

За съжаление трябва да се отбележи, че неблагоприятните тенденции се запазват, а в същото